

Orta Çağ İngiltere'sinde tarihyazımı: Malmesburyli William (1095-1143) Historiography in Medieval England: William of Malmesbury (1095-1143)

Gönderim Tarihi / Received: 04.12.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 29.09.2024

Doi: [10.31795/baunsobed.1399811](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1399811)

Sema GÜRSU**1

Sayime DURMAZ²

ÖZ: Bede'den sonra İngiliz tarihyazımında en yetenekli kişi olduğu düşünülen Malmesburyli William, Orta Çağ tarihi araştırmacıları için bilinmesi gereken kişilerdendir. Malmesburyli William, 12. yüzyılda yaşamış en önemli İngiliz tarihçilerindendir. Son zamanlarda ülkemizde Orta Çağ Avrupa tarihine artan ilgi, dönemin ana kaynaklarının ve tarihçilerinin daha fazla tanınmasını gerekli kılmıştır. Özellikle Anglo-Sakson İngiltere'den Anglo-Norman İngiltere'ye geçiş sürecinde yönetim ve kilise tarihini Malmesburyli William olmadan anlamak zor olacaktır. Çalışmamızda Malmesburyli William ve eserlerinden öne çıkan *Gesta Regum Anglorum* (GR-Deeds of the Kings of the English/ İngiliz Krallarının Tarihi), *Gesta Pontificum Anglorum* (GP-Deeds of the English Bishops/ İngiliz Piskoposlarının Tarihi), *Historia Novella* (HN-The Contemporary History/ Çağdaş Tarih) ele alınarak incelenmiştir. Bu çalışmada, Orta Çağ İngiltere tarihini çalışan araştırmacılara temel kaynak olacak eserleri kaleme alan Malmesburyli William'ın ülkemizde de tanınır olması amaçlanmıştır. Anglo-Norman İngiltere'sine William'ın penceresinden bakmak tarihçilere yeni ufuklar açacaktır.

Anahtar Kelimeler: Malmesburyli William, Tarihyazımı, İngiltere, Kronik, Orta Çağ

ABSTRACT: William of Malmesbury, who is thought to be the most talented person in English historiography after Bede, is one of the must-known people for medieval history researchers. William of Malmesbury is one of the best English history writers of the 12th century. Recently, the increasing interest in medieval European history in our country has necessitated the recognition of the main sources and historians of the period. Especially in the transition period from Anglo-Saxon England to Anglo-Norman England, it will be difficult to understand the history of administration and church without William of Malmesbury. In our study, William of Malmesbury and his works *Gesta Regum Anglorum* (GR-Deeds of the Kings of the English), *Gesta Pontificum Anglorum* (GP-Deeds of the English Bishops) and *Historia Novella* (HN-The Contemporary History) are examined. In this study, it is intended to make William of Malmesbury known in our country, who wrote the works that will be the main source for researchers studying the history of Medieval England. Looking at Anglo-Norman England from William's perspective will open new horizons for historians.

Keywords: William of Malmesbury, Historiography, England, Chronicle, Middle Ages

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

¹ Doktora öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi/ Tarih Bölümü, gursusema23@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5344-6741>

² Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi/ Tarih Bölümü, sayimeduramaz@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0989-4189>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

William of Malmesbury is considered one of the leading English historiographers of the 12th century. He is known for his extensive use of documents and legible, unique writing style. Considering both the number and quality of his writings, William of Malmesbury is widely acknowledged as one of the greatest contributors to the historiography of the Anglo-Norman kingdom from the 12th century onwards. William of Malmesbury has been one of the most notable figures for modern historians especially studying Anglo-Norman period. The most important reason for this interest is the wide scope of his writings. *Gesta Regum Anglorum* (Deeds of the English Kings), *Gesta Pontificum Anglorum* (Deeds of the English Bishops) and *Historia Novella* (Contemporary History) are indicators of his writing ability on different subjects.

William is admired for the importance of the historical information preserved in his works and for the clear and neatness of his Latin prose, while he is recognized for his time rigorous historical methods and above all for his ability to compare, contrast and evaluate sources. Undoubtedly, William received a good education and reflected this in his writings. In the second book of the *Gesta Regum*, he emphasized the value he attaches to history, especially as a source of morality and wisdom, in addition to his fields of interest such as logic, medicine and ethics. Evidently of a monastic perspective, William's historical writings put virtue at the center of his writings, but at the same time, his writings demonstrate his interest in classical manuscripts, as well as his profound knowledge of history, literature, rhetoric, and medicine. Bede was a historiographer from whom he was inspired, and his *Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum* (Church History of the English People) became one of the main works from which he utilized on historiography. It is common to see a religious perspective in his writings. Because, William spent most of his life as a monk at Malmesbury Abbey, and his monastic life probably began in childhood. For this reason, we come across religious comments not only in *Gesta Pontificum* but also in his other works. He was also responsible for the monastery's library and collected a large number of manuscripts for the library.

It is known that William had first-hand knowledge of at least four hundred books. Besides reading a lot of books, William is a remarkable writer because he is aware of the relationship between texts. William of Malmesbury quotes Bede, but also Eusebius, Josephus, Orosius, Paul the Deacon, and *Historia Brittonum*.

William was a prolific historiographer. His best-known works are the *Gesta Regum Anglorum* (telling the period from Roman times through the reign of the Anglo-Saxon kings and the Norman Conquest in 1066 and the accession of Henry I.), the *Gesta Pontificum Anglorum*, *Historia Novella* and *De Antiquitate Glastonie Ecclesie* (The History of the Church of Glastonbury). In addition, there are writings describing the lives of many English saints that are widely read. For William, history is part of moral education. Commenting on the moral virtues and vices of the kings of England, he promotes wisdom, learning, piety, pilgrimage in general, while denouncing bad judgment, betrayal, adultery, conspiracy, tyranny, contributing to moral education in his work. *Gesta Regum* is a handbook especially for the transition from the Anglo-Saxon period to the Anglo-Norman period. In this work, the kings, their character traits and their actions are recorded. In *Gesta Pontificum*, it seems that he emphasized moral values in his historical narrative and dealt with the religious history of England. For the period after Bede, they are the most comprehensive records written as church history. *Historia Novella*, telling the years 1126-1142 and written at the request of Count Robert, describes the period of *Anarchy* after the death of King Henry.

William continued to write until his death. William has been accused of sometimes adding his own interpretation to the events, sometimes skipping some events, and sometimes writing in a biased way. Although he claimed that the fact that one of his parents was Norman and the other English was a guarantee of his neutrality, he has been criticized by contemporary historians for reflecting his personal opinions in his writings. It is difficult to learn the details and mentality of the period from narrow sources such as annuals. William contributed to making the period more clear and understandable with its broader narratives, otherwise, our knowledge of the period would be very limited with the short historical writings of the chronicles. So, the writings of William of Malmesbury are very important for researchers who want to study the history of medieval England. Understanding the Anglo-Norman period in which William lived would be incomplete without his writings. In this study, it is aimed to make William of Malmesbury known in our country, who wrote the works that will be the main source for researchers studying the history of Medieval England. Looking at Anglo-Norman England from William's perspective will open new horizons for historians.

Methodology

Using qualitative research methodology, the article evaluates how the writings of William of Malmesbury contribute to our knowledge of medieval England. The article also evaluates William's writings with their pros and cons, by taking into account contemporary writings and the characteristics of his time.

Findings and discussion

William's objectivity is discussed because he may be biased in his writings and because he omits some events without mentioning them. In his writings, it is seen that the way he conveys the events and his personal perspective are reflected in his sentences. The importance of William's writings for understanding the Anglo-Norman period is discussed.

Results and recommendations

William's writings are indispensable for understanding and evaluating medieval England. Although they have controversial aspects, the fact that other records from the period are quite short and incomplete make William's records indispensable for researchers who want to learn about medieval England. His writings shed light not only on political history but also on the religious administration of the period. His knowledge of many old and contemporary records and books increases the value of his writings. Especially for researchers who want to study the Anglo-Norman period, it is almost a necessity to examine William's writings in terms of understanding and interpreting the period.

Giriş

Geçmiş bilme ve bugünün gelecek nesiller tarafından hatırlanması arzusu; dünyayı, yaşamı, maddeyi, şeyleri, kelimeleri algılamak ve en önemlisi kendini anlamlandırırken insanoğlunun temel ihtiyaçlarından olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde toplumların geçmiş olayları bilme ihtiyacının ve bu ihtiyaca yönelik eğilimlerinin, dönemin politik, ekonomik, coğrafi, düşünsel ve dinsel özellikleriyle bağlantılı olması kaçınılmazdır. Diğer taraftan şimdiki zamanı anlamlandırmada tarihi anlatılar önemli bir yere sahiptir. Tarihyazımı her zaman yazının tarihsel anıyla iç içedir, geçmiş hakkında yazmak, bugünün nasıl anlaşıldığına, tanımlandığına ve ifade edildiğine baskı yapar (Fisher, 2012: 60).

Bütün toplumlarda geçmişe dair anlatılar vardır; efsaneler, kahramanlar ya da azizler, mucizeler ya da felaketler, tanrılar ve atalara dair hikâyeler. Tarih anlatılarını ya da anlatıcılarını değerlendirirken, elbette kendi zaman dilimi içerisinde ele almak gerekmektedir. Orta Çağ, uzun süre karanlık çağlar olarak değerlendirildi. Kimilerinin yücelttiği, kimilerinin yerin dibine batırdığı Ortaçağın olumlu, geliştirici yanları da vardır; yanlışlık, dönemin düşünsel yapısından değil, yaşamını bitirmiş, son sözünü söylemiş olan bu uygarlık kesimini günümüzde geçerli kılma girişimlerinden kaynaklanmaktadır. (Eyüboğlu, 2002: 10) Değişim ve gelişimi yalnızca Rönesans ya da Reform diye adlandırdığımız dönemlerle sınırlandıramayız. Hem süreklilik hem de değişim, aslında tarihin tüm büyük çağlarında olduğu gibi, Orta Çağ'ın da karakteristiğidir (Haskins, 1971: 3).

Orta Çağ denilen dönem, Rönesans düşünürlerince karanlık çağ olarak tanımlansa da, tarihyazımı konusunda yalnızca önceki çağdan miras kalanları benimsememiş, aynı zamanda yeni yazım tarzları ekleyerek tarihyazımının gelişimine katkısı olmuş bir dönemdir (Genç, 2011: 53). Evrensel tarihyazımının yanı sıra bu dönemde kronik, gesta, hagiografi ve kısa bilgiler içeren manastır yıllıkları gibi tarih anlatımında çeşitlilik görülmektedir.

Orta Çağ'da, anlatıda bilgeliğin yansıması olarak "kısalık" üzerinde duran Durgun (2018: 629), "anlatıda bir strateji olarak görülen kısalığın, hakikati tarihsel gerçeklik alanında didaktik ve etik amaçlarla sunmayı amaçlayan, okuyucuyu eğitmek ve düşündürmek isteyen Orta Çağ tarihçisini cezbeden, biçimin içeriği şekillendirmesini sağlayan bir yöntem olarak özgün bir yere sahip olduğunu" düşünmektedir. Olayları kaydederken bazen tek cümle ile bir yılı anlatan yıllıklar bu dönemde dikkate değer bir yere sahiptir. Anglo-Sakson kroniği buna örnek olarak incelenebilir. Tüm anlatılar bu dönemde yaygın olan yıllıklar şeklinde olsaydı, döneme ait bildiklerimiz oldukça kısıtlı olurdu. Tarih anlatımında artan çeşitlilik, olaylar hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmemize olanak vermektedir.

Ruhban sınıfı genellikle Orta Çağ Avrupası'nın erken dönemlerinde eğitim almış ve okuryazar olan nüfusun çoğunluğunu oluşturdukları için, tarihyazımının onlar tarafından yapılması olağandır. Orta Çağ Avrupa tarihyazımı, kutsal ve dünyevi temaların bir arada bulunmasıyla Klasik dönemden beri tarihin araştırma ve eğitim işlevinin büyük anlatılar içinde eritilmesine dayanmıştır (Durgun, 2017: 45). Orta Çağ'da tarihyazımı, Klasik Yunan-Roma kültüründen ilham almakla birlikte Yahudi tarihyazımını Hristiyanlık çerçevesinde evrenselleştirerek oluşturulmuş bir sentezin ürünüdür. Tarihyazımında yaratılış, İsa'nın doğumu ve kıyamete kadar olan süreç, kronolojik olarak ele alınırken, olayların eğitsel yönü vurgulanırdı. Tarih anlatımlarında doğal afetler, yaşanan zorluk ve kötü olaylar Tanrı'nın gazabı olarak değerlendirilmekteydi. Bu anlatıların içerisinde doğaüstü olaylara yer verilmesi, yazılanların doğruluğu konusunda tartışmalara neden olmuştur.

Tarihyazımında yazılanların doğruluğu, anlatım sıklığı ve yaygınlığıyla doğru orantılı görülmekteydi. Kanıtlar, elbette Orta Çağ tarihçileri tarafından da önemsenmekteydi, ancak onların görüşüne göre en iyi kanıt, görmeye dayalıydı - başka bir deyişle, görgü tanıkları, güvenilirlikleri açısından diğer tüm kanıt türlerini geride bırakmıştır (Kempshall, 2011: 183-5). Özetle, Orta Çağ tarih yazısında bulmayı bekleyebileceğimiz şey, kanıt amaçlı olgusal belgelemeden dramatisasyon uğruna diyaloga kadar tüm aralığı - veya nesnellikten öznelliğe, olgudan kurguya kadar - kapsayan konuşma ve yazı temsilidir (Claridge, 2017: 13).

Bede, eserlerini yazarken herkesçe bilinen ve doğru olarak kabul edilenleri ele aldığını belirtmiştir. Her ne kadar gerçek olarak genel kabul görmüş olanlar aktarılsa da, tarihyazımında belge kullanımını Orta

Çağ tarihçilerinde de görmekteyiz. Alıntılama ve metinsel yeniden kullanım, Orta Çağ İngiltere tarihçiliğinin özünü oluşturur. Kendilerinden önce yazılanları olduğu gibi kopyalayarak ya da yorumlayıp genişleterek kendi zamanlarına kadar devam ettirilmesine Orta Çağ'da sık rastlanmaktaydı. Huntingdonlu Henry ve Malmesburyli William, Bede'nin tarihini ve onun tarihyazım modelini yeniden kullanıp genişleterek bir İngiliz tarihyazımı geleneği yarattılar (Fisher, 2012: 59). Anglo-Sakson tarihine ilgi duyan Malmesburyli William, çalışmalarına imrendiği Bede, Wulfstan ve Dunstan gibi İngiliz azizlerine büyük hayranlık duyuyordu (Gransden, 1974: 167). Öte yandan, William'ın genel tarih yorumunu ve yapısını tamamen Bede'den almadığı da açıktır ama bu, Bede'nin kullandığı bazı kalıplardan etkilenmediği veya Bede'nin tarih yazımındaki yöntemlerini taklit etmeye çalışmadığı anlamına gelmez (Plassmann, 2017: 174). Onların çalışmalarından ilham alarak yazdığı eserleri, İngiliz tarihi için temel kaynaklardan olan Anglo-Sakson Kroniğine göre çok daha kapsamlı bir anlatımdır. Anglo-Sakson Kroniği (Whitelock vd. 1961: 160) yıllık biçiminde olup, döneme ait kayıtlar genellikle kısa ve yalın bir dille ifade edilmiştir:

1080

Bu yıl, bir toplantıda kendisi bir Lotharingian olarak doğan Durham Piskoposu Walcher ve onunla birlikte Fransız ve Flaman yüz adam öldürüldü. Ve Northumbrialılar bunu Mayıs ayında yaptılar.

1081

Bu yıl kral bir orduyu Galler'e götürdü ve orada yüzlerce adamı kurtardı.

1082

Bu yıl kral, Piskopos Odo'yu ele geçirdi. Ve bu yıl büyük bir kıtlık oldu.

William ise birçok kaynaktan faydalanarak, kayıtlarında edebi bir dil tercih ederek, olayları daha canlı ve daha geniş bir şekilde anlatarak, bugünün okuyucularının tarihi anlama ve anlamlandırma gücünü artırmıştır.

Normanların gelişinden önce İngiltere'de, tarihyazımı açısından yerel dilde yazılmış kilise yıllıkları ve Anglo-Sakson kroniği dışında fazla çalışma bulmak kolay değildi. Bede'den sonra tarihyazımının kıtlığından şikâyet eden Malmesburyli William *Gesta Regum*'da (1847: 15) bunu şu şekilde ifade etmiştir:

İngilizlerin Britanya'ya gelişlerinden kendi zamanına kadar olan tarihi, insanların en bilgilisi ve en mütevazısı olan Bede tarafından dosdoğru bir çekicilikle anlatılmıştır. Bede'den sonra kendini İngiliz tarihini Latince yazmaya adanmış birini kolay kolay bulamazsınız sanırım... bulmak için kendi adıma sürekli araştırdım, ama şimdiye kadar arayış zaman kayıydı.

12. yüzyılda tarih yazıcılığında belirgin bir artış görülmüştür. Malmesburyli William (1095-1143), Orderic Vitalis (1075-1142) ve hatta Monmouthlu Geoffrey (1100-1155) gibi yazarların hepsi 12. yüzyılda İngiliz halkının kökenleriyle ilgili tarih ürettiler (Lopez, 2017: 149). Orta Çağ döneminin sonlarına doğru, vakayinamelerin zamanı, tarihlendirilmesi ve zamanın ölçülmesindeki ilerleme, tarihsel bilinci kademeli olarak etkiledi (Le Goff, 1992: 13).

Elbette tarihyazımındaki gelişmeler devam ederken, dönemi bugünün anlayışına göre değerlendirmemek gerekir; dönemin tarih anlatımlarında olaylara kişisel bakış açısının yansıtılması şaşırtıcı değildir. Kişisel bakış açısının tarih anlatımındaki etkisi, Malmesburyli William ve Orderic Vitalis'in, Earl Edwin'in kopmuş kafasının kralın huzuruna getirildiği korkunç sahne sırasında gözyaşı döken Fatih William'a ilişkin anlatımlarında görülebilir; her iki anlatının da *Gesta Guillelmi*'nin kayıp bölümlerinden türetildiği düşünülmektedir. Orderic, William'ın Edwin ve kardeşi Morcar'ı aşağıladığına ve onların isyan etmelerine neden olduğuna inanıyordu; Malmesburyli William ise onlardan kaderlerini hak eden inatçı isyancılar olarak bahsetmektedir (Bates, 2021: 192).

William, kayıtlarında kronolojik hatalar bulunması ya da bazı olaylardan bahsetmemesi nedeniyle eleştirilmektedir. Gerçek şu ki, ne kronolojiyi dikkate almadan yazan Malmesburyli William ne de ayrıntılara girmeden yabancı bir ülkede yazan Jumiegesli William, York'un ele geçirilip tekrar kaybedildiği tarihlere fazla önem vermemiştir. Fatih William'ın York'u aldığı üç sefer ve onu kaybettiği iki seferden, Malmesburyli William tarafından tek bir olay -York Savaşı- olarak bahsedilir (Freeman,

1876: 776). William'ın kaydetmediği olaylara örnek olarak, 1069 yılındaki ikinci keşif gezisi verilebilir; Worcester ve Florence kronik yazarları tarafından kaydedilen bu olaydan Orderic ve Jumiegesli William bahsederken, Malmesburyli William veya Winchester kâtibi tarafından bahsedilmemiştir (Freeman, 1876: 792). Ancak bu eleştiriler, William'ın tarih yazıcılığındaki yeteneğini gölgelemeye yetmez, eserleri genel olarak olayları ayrıntılı ve akıcı bir şekilde aktarmaktadır. John Gillingham (2001: 17), Malmesburyli William'ın *Gesta Regum Anglorum*'undan bahsederken “zekice ve çoğu zaman ironik bir şekilde yazılmış, insan doğasına dair alaycı içgörülerle dolu ve çoğu İngiltere'den çok uzakta geçen eğlenceli ve skandal anekdotlarla süslenmiş” diyerek övgüye layık olduğunu belirtmiştir.

Malmesburyli William (1095-1143)

Wiltshire'da yaklaşık 1095'te doğan William'ın babasının Norman, annesinin İngiliz olduğu bilinmektedir. Tüm hayatını İngiltere'de geçirmiştir. İngiltere'nin Wiltshire kentindeki Malmesbury Manastırı'nda bir keşiş olarak yaşamıştır. St. Aldhelm'in öğretmeni olan İrlandalı keşiş Meildub veya Maelduin tarafından kurulan Wiltshire'daki Malmesbury Manastırı, 12. yüzyılın ilk yarısında tarihçi William nedeniyle İngiltere'nin Benedictine manastırları arasında dikkat çeken bir merkez haline gelmiştir. Eserleriyle günümüze kadar gelen Malmesburyli William'ın ne yazık ki kişisel yaşamına dair ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Ancak yazılarında yaşamına dair ipuçları vermektedir. Yazılarında ele aldığı konular oldukça geniş kapsamlıdır. Bu metinler, Bede döneminden 12. yüzyıla kadar İngiltere tarihini ayrıntılarıyla anlatan ve Kraliçe Matilda için yazılan ünlü *Gesta Regum Anglorum*, İngiliz Kilisesi'nin tarihini yansıtan *Gesta Pontificum Anglorum*'dan Glastonbury'nin yerel tarihlerine ve yerel azizlerin yaşamlarına kadar uzanmaktadır (Winkler ve Dolmans, 2007: 2).

Malmesburyli William doğduğunda İngiltere, Normanların İngiltere'ye gelişini izleyen kaos ortamından kurtulma yolundaydı. Ülke, sıkıntılı olsa da yeni gelen bu Norman efendilerin yaptığı yeniliklerden yararlanmaya başlıyordu. Normanların ülkeye gelişi kimilerince Tanrının insanlara günahlarından dolayı gazabı, kimilerince ise artan dini yapılar dolayısıyla Tanrının yardımındaydı. Örneğin Malmesburyli William, Normanları Tanrı'nın yeni İsrail'i olarak değerlendirirken, onları aynı anda yerli İngiliz özgürlüğünün emperyal baskıcıları olarak da görmektedir (Stein, 1998: 98). William, Normanlar hakkında hem olumlu hem olumsuz yönlerini yansıtan görüşleriyle, nesnel bir tutum sergilemeye çalıştığını kanıtlamak ister gibidir. William, İngiliz tarihini, özellikle 6.yüzyıldan itibaren Hristiyanlığın burada kabul görmeye başlamasıyla, barbarlıktan uygarlığa doğru bir ilerleme olarak görmüş ve Norman Fethi'ni bu ilerlemenin bir örneği olarak yorumlamıştır (Gillingham, 2000: 5).

Normanların gelişiyle hukuk ve kamu düzeni alanında olduğu gibi, eğitim ve dini hayatta da yeni düzen kurulmaktaydı. İtalya'dan Normandiya'ya gelen reformlar İngiltere'ye aktarılmaktaydı. Özellikle Benediktin kurumları ve ahlak anlayışı üzerine modellenmiş bir Hristiyan yaşam ve örgütlenme tarzının empoze edildiği görülmektedir. Başta İngilizlerin değerli geleneklerinin kaybı gibi görünen bu değişimlerin, yıllar geçtikçe yerli gelenekleri tamamen ortadan kaldırmadığı ancak yeni ile harmanlandığı kanaatine varılmıştır. İthal edilmiş kültür ile yeniden canlandırılan yerli kültürün karşı karşıya gelmesi ve nihai olarak ozmoz, İngiltere'nin büyük dini kurumlarında, özellikle güneydeki Benediktin manastırlarında gerçekleşti (Thomson, 2003: 3). William kendisini bu gelişmiş kültüre ait olarak görmüştür ve tarih yazımı yoluyla da, Anglo-Sakson geçmişini bulunduğu Anglo-Norman zamanına bağlayan kesintisiz bir hikâye olarak göstermeyi amaçlamıştır (Woolley, 2013: 10).

Norman İstilasından yaklaşık otuz yıl sonra doğan Malmesburyli William'ın yaşamının çoğu I. Henry'nin (1100-1135) hükümdarlığı altında geçti. Ağabeyi Kral William Rufus şüpheli bir av kazasında ölünce kardeşleri Henry ve Normandiya Dükü Robert Curthose tahta hak iddia etti. Robert, ekber ve erşed (primogeniture) geleneğini gerekçe göstererek, İngiltere tahtının kendi hakkı olduğunu düşünüyordu. (Kavas, 2022: 55) Robert'ın ilk evlat olmasından kaynaklı hak iddiasına karşı, Henry evlatlar arasında yalnızca kendisinin İngiltere topraklarında ve bir kral ile kraliçenin oğlu olarak doğmasından kaynaklanan üstünlüğünü öne sürdü (David, 1920: 121). Robert, 1101'de İngiltere'yi işgal etti. Beş yıl sonra ise Henry, Robert'ın Normandiya'daki topraklarını işgal etti. Henry, Norman topraklarını yeniden birleştirmeyi başarmış ve bir müddet İngiltere ve Normandiya'da barışı sağlamıştı (Kavas, 2022: 56). 1120'de Henry'nin tek meşru oğlu, *Beyaz Gemi* olayında öldü ve yeniden evlenmesine rağmen Henry'nin meşru bir erkek varisi olmadı. Henry, kendisinden sonra kızı Matilda'nın tahta

geçmesi için planlar yaptı ve 1135'ten 1153'e kadar İngiltere *Anarşi* diye adlandırılan bir kaos dönemine girdi. Bu, Malmesburyli William'ın hayatının bir bölümünün iç savaş ortamında geçtiği anlamına gelir ve bu dönemle ilgili birçok olayı kayıtlarında görebilmekteyiz, tüm bu olayları kaydettiği için İngiliz Tarihi, William'a çok şey borçludur. William'ı kendi entelektüel bağlamında olağanüstü bir figür olarak kabul edersek bize anlatacak daha çok şeyi vardır (Sonnesyn, 2012: 263).

Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmasa da, eserlerinde yaşamı ve düşüncelerine dair ipuçları bulunmaktadır. William'ın kendisi, *Gesta Regum*'da çalışmalarının onu nasıl tarih yazmaya yönelttiğini belirtiyor:

Yabancı tarihçilerden oluşan bir kütüphane oluşturmak için kendi paramın büyük bir kısmını harcadıktan sonra, boş zamanlarımda İngiltere hakkında gelecek nesillerin dikkatini çekecek herhangi bir şey keşfedilip keşfedilemeyeceğini araştırmaya koyuldum. Eski eserlerle yetinmeyerek, az çok var olmayan bilgimi göstermek için değil, geçmişin çöp yığılmasında kaybolmuş şeyleri zorla gün ışığına çıkarmak için kendi kendime yazma isteği duymaya başladım (1847: 2).

Malmesburyli William 12. yüzyılın önde gelen İngiliz tarih yazıcılarından biri olarak kabul edilir. Belge kullanımına önem vermesi ve aynı zamanda okunaklı, kendine has yazı stili ile tanınmaktadır. Malmesburyli William, Newburghlü William ve Howdenlı Roger gibi yazarlar, sürekli sorgulayıcı bir zihin, iyi gelişmiş bir eleştirel duyu ve berrak Latince nesir yazma yeteneğini birleştirmişlerdir (Bartlett, 2000: 616). Yazılarının hem sayısı hem de kalitesi bakımından Malmesburyli William, 12. yüzyıldan itibaren Anglo-Norman krallığında görülen tarihyazımına en çok katkıda bulunanlardan biri olarak geniş çapta kabul görmüştür. Malmesburyli William, bu dönemi araştıran modern tarihçilerin en çok dikkatini çeken kişilerden biri olmuştur. Bu ilginin nedenlerinden en önemlisi yazılarının geniş kapsamlı olmasıdır; *Gesta Regum Anglorum* (Deeds of the English Kings-İngiliz Krallarının Tarihi), *Gesta Pontificum Anglorum* (Deeds of the English Bishops-İngiliz Piskoposlarının Tarihi), *Historia Novella* (Contemporary History-Çağdaş Tarih) onun farklı konulardaki yazma kabiliyetinin göstergeleridir. Elbette örnekler çoğaltılabilir. 1129 civarında Glastonbury'yi ziyaret etmesinin ardından önce yerel azizleri Patrick, Dunstan, Indract ve Benignus'un yaşamlarını ve ardından zamanının ünlü tarihi monografisi *Antiquity of Glastonbury*'i (Glastonbury'nin Antik Çağı) yazmıştır. Orijinal eserler yazmanın yanı sıra, manastır kütüphanesi için yazmalar ve kitaplar toplamaya da devam etmiştir.

William, eserlerinde korunan tarihi bilgilerin önemi ve Latince düzyazısının açık ve düzgün olması nedeniyle beğenilirken, zamanına göre titiz tarihsel yöntemleri ve her şeyden önce karşılaştırma yapması, karşılaştırma ve kaynaklarını değerlendirme yeteneği ile tanınmaktadır. Gransden, bunun için William'ın İngiltere'de "tarihsel yöntemin geliştirilmesinde önemli bir yer" edindiğini beyan etmektedir. Anglo-Sakson ve Anglo-Norman tarih yazıcılığı geleneklerini harmanlamış ve bunu kendi kişisel kabiliyetiyle birleştirmiştir (Grandsden, 1974: 167). Çalışmalarını William üzerinde yoğunlaştıran R. M. Thomson, William'ın eserlerinin baskılarını ve çevirilerini hazırlamış ve bu eserlerin kompozisyonunu, karakterini ve içeriğini araştıran çok sayıda çalışma yayınlamıştır. Modern tarihçi C. Warren Hollister, onun yetenekli bir tarih bilgini, bilinçli bir okuyucu, klasik, ataerkil ve erken Orta Çağ edebiyatlarında olduğu kadar kendi çağdaşlarının yazdıkları hakkında da bilgi sahibi olduğunu belirterek, 12. yüzyıl Batı Avrupa'sındaki en bilgili adam olduğunu ifade etmektedir (Hollister, 2001: 3).

Şüphesiz William iyi bir eğitim almış ve bunu yazılarına yansıtmişti. Mantık, tıp, etik gibi ilgi alanlarının yanında özellikle bir ahlak ve bilgelik kaynağı olarak tarihe verdiği değeri, *Gesta Regum*'un ikinci kitabında vurgulamıştır. Tarihe verdiği önemi açıklarken, geçmiş olayları anlatmanın, insanları iyilik arayışına özendirme ve kötülükten kaçınmaya yönlendirmek hususunda ders verici olduğunu söylemektedir (GR, 1847: 72). Bir manastır bakış açısına sahip olduğu aşikâr olan yazarın tarihi yazıları, merkezine erdemi oturtmuştur ancak yazıları, klasik yazmalara olan ilgisini, aynı zamanda tarih, edebiyat, retorik ve tıpla ilgili de son derece bilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Bede onun için örnek bir tarih yazarı, eseri *Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum* (İngiliz Halkının Kilise Tarihi) ise tarih yazıcılığında yararlandığı temel eserlerden biri olmuştur.

William hayatının çoğunu Malmesbury Manastırı'nda bir keşiş olarak geçirmiştir ve döneme özgü olarak muhtemelen manastır hayatı çocukluk çağından itibaren başlamıştır. 1120'lerde, topluluğa ayin ve dualarda liderlik etme sorumluluğunu almıştır. Ayrıca manastırın kütüphanesinden de sorumluydu ve kütüphane için oldukça fazla sayıda eser toplamıştır. Başrahip Godfrey'e bir kütüphane toplamasında yardım ettiği bilinmektedir. William'ın en az dört yüz kitap hakkında ilk elden bilgiye sahip olduğu aktarılmaktadır. William, çok kitap okumasının yanında metinler arasındaki ilişkinin farkında olması nedeniyle de dikkat çekici bir yazardır. Paul the Deacon'un *Historia Romana*'sının kopyasında, Eutropius, Orosius ve Jordanes'ten neyin kopyalandığını ve Paul'ün kendisine özgü olanı gösteren kenar notları vardır (Thomson, 2003: 16). Malmesburyli William da, başta Bede olmak üzere, Eusebius, Josephus, Orosius, Paul the Deacon ve *Historia Brittonum*'dan benzer şekilde alıntı yapmıştır.

Öne çıkan eserleri

William oldukça üretken bir tarih yazarıydı. En çok bilinen eserleri arasında; muhtemelen I. Henry'nin eşi Kraliçe Matilda'nın isteği üzerine, Roma döneminden başlayarak, Anglo-Sakson krallarının saltanatı, 1066'daki Norman Fethi ve I. Henry'nin tahta çıkışına kadar olan dönemi kapsayan *Gesta Regum Anglorum*'u (İngiliz Krallarının Tarihi), buna eşlik eden bir eser olan *Gesta Pontificum Anglorum* (İngiliz Piskoposlarının Tarihi), *Historia Novella* (Çağdaş Tarih) ve *De Antiquitate Glastonie Ecclesie* (Glastonbury Kilisesi'nin Tarihi Üzerine) sayılabilir. Buna ilaveten yaygın olarak okunan birçok İngiliz azininin yaşamlarını anlatan yazıları da bulunmaktadır. William'a göre tarih, ahlaki eğitimin bir parçasıdır. İngiltere krallarının ahlaki erdemleri ve ahlaksızlıkları hakkında yorum yaparak, genel olarak bilgeliği, öğrenmeyi, dindarlığı, hac ziyaretini yüceltirken, kötü karar vermeyi, ihaneti, zinayı, zalimliği kötülererek, çalışmalarında ahlaki eğitime katkıda bulunmaktadır. Yazıları arasında elbette en etkili olanı, Orta Çağ döneminin sonuna kadar tarihçiler için önemli bir kaynak haline gelen *Gesta Regum*'dur. William, ölümüne kadar yazmaya devam etmiştir. Malmesburyli William'ın *Gesta Regum Anglorum*'un otuz beş, *Gesta Pontificum*'un yirmi, ancak çağdaş tarihi *Historia Novella*'ın yalnızca bir el yazması günümüze ulaşmıştır (Staunton, 2017: 22).

I. Henry'nin saltanatı (1100-1135), yaşanan siyasi çatışmalara rağmen istikrar konusunda bir üne sahiptir ve William bu istikrar sayesinde öğrenimini sürdürebilmiştir. William'ın diğer manastırlarla materyal alışverişinde bulunduğunu bilinmektedir. Örneğin, Worcester Manastırı'ndaki kronik yazarı John'un (kendi biyografisini de yazmıştır) materyalleri için iki kez Worcester'a şahsen gittiği bilinmektedir. Din adamlarının seyahat etmeleri, can güvenliği ve hırsızlık nedeniyle sık sık yapabildikleri bir şey değildi. Ancak, William'ın 12. yüzyılın kütüphanesi geniş, bilgi birikimiyle öne çıkan nadir tarih yazıcılarından biri olarak, kendi yazdıklarından Oxford, Worcester, Canterbury gibi önemli bölgelerde bulunduğu anlaşılmaktadır. *Gesta Pontificum*'dan anlaşılıyor ki, William, York, Thorney, Rochester, Crowland, Hereford, Carlisle, Shaftesbury, Bardney, Bath, Durham, Wareham, Corfe, Gloucester, Bangor, Sherborne, Coventry, Winchester, Exeter ve belki de Tavistock'u ziyaret ederek büyük bir İngiltere turu yapmıştır (Thomson, 2003: 16).

William manastıra girdiğinde, Malmesbury Manastırı, yaklaşık 675'ten itibaren faaliyet gösteriyordu, ancak Fetih sonrası Norman Kilisesi altında yeniden yapılandırılmıştı. William burada eğitimini sürdürdü ve büyük olasılıkla eğitiminde ilerlemek için diğer manastırlara da seyahat etti. Bunu yaparken William'ın eline kendisine ilham verecek el yazmaları geçti; Bede'nin Kilise Tarihi kendi tarih çalışması için ilham kaynağı olmuştu. William'ın en önemli eserlerinden *Gesta Regum Anglorum*'u onun en eski eseri olarak düşünülmektedir. Yirmili yaşlarında yazdığı GR, 449'dan itibaren İngiltere krallarının tarihini ele alır ve kayıtlarının başlangıcında ağırlıklı olarak Bede'den yararlanır, 1120'ye kadar devam eder. *Gesta Regum Anglorum*'da William, Harold'ın yükselişini, Stamford Köprüsü Savaşı'nı, Fatih William'ın İngiltere'ye seyahat hazırlığını ve Hastings Savaşı'nı ayrıntılarıyla anlatarak Normanların İngiltere'ye gelişi hakkında değerli bir bilgi kaynağı sunmuştur. Kaynak analizi anlayışına sahip olmasıyla dikkat çeken William, bunu GR'de sergilemektedir; örneğin, Anglo-Sakson kralı Æthelstan hakkında yazan William, Anglo-Sakson Kroniğini kullanmıştır. Kayıtlarında oldukça geniş kaynaklardan faydalanmıştır. William'ın kayıtlarını yazmadan önce bağımsız kaynakları bulma ve değerlendirme yeteneği ve bunların doğruluğu ve güvenilirliği hakkında yorum yapma becerisi, onu Avrupa'nın en büyük 12. yüzyıl tarihçilerinden biri yapmıştır.

William, manastırındaki ayinleri, kütüphaneyi ve yazı salonundaki el yazmalarının çoğaltılmasını denetleyen bir vazifeye sahipti. William'a başrahip rolü de teklif edilmişti, ancak manastırdaki en yüksek makamı reddettiği bilinmektedir. Onun önderliği altında, Malmesbury Manastırı, manastırın bir bölümü olan el yazmalarının çoğaltıldığı *scriptorium* sayesinde, Orta Çağ Avrupa'sındaki en büyük kütüphanelerden biri haline gelmişti. Winterbottom, William'ın *Gesta Pontificum*'da manastır kütüphanesi için kendisinin nasıl önemli bir rol oynadığını gururla anlattığını söyler: "Diğerleri, başkalarının biriktirdiklerini korumak için çabalayabilir; ben okunacak çok şeyi bir araya getirdim" (Winterbottom, 1995: 158).

Gesta regum Anglorum

William *Gesta Regum Anglorum*'u beş kitap halinde yazmıştır. Günümüze otuz beş el yazması kalmıştır. *Gesta Regum* 1125'te tamamlandı ki bu -şaşırtıcı bir şekilde- araştırmalarının ve yazılarının çoğunun William henüz yirmili yaşlarında yapıldığı ve bir anda "popüler ve standart bir tarih konumuna" geldiği anlamına gelmektedir (Gillingham, 2001: 18).

Birinci kitabının kayıtlarına, 449 yılı ile giriş yapan William, kısa bir şekilde adada Roma hâkimiyetinin olduğu dönemi özetleyerek, Angıllar, Saksonlar ve Jutların adaya gelişi ve yerleşmelerini ele almıştır. Tarihler yıllıklarda olduğu gibi yıl yıl değildir. 449 tarih anlatımından sonra 520 Briton soylularının katliamı, 618 Kral Edbald (Ethelbert'in oğlu), 664-686 Egbert-Lothere, 774-823 Kent'in düşüşü gibi konu başlıklarıyla anlatımını gerçekleştirmiştir. Birinci kitap;

- 1-Angılların gelişi ve Kent Krallıkları
- 2- Batı Sakson Krallıkları
- 3- Northumbria Krallıkları
- 4- Mercia Krallıkları
- 5- Doğu Anglia Krallıkları
- 6- Doğu Sakson Krallıkları, olarak altı ana bölüme ayrılmıştır.

İkinci kitap, bir önsözün ardından on üç bölümde verilmiştir. William'ın *Gesta Regum Anglorum* (1847: 72) ikinci kitabının önsözünde, nasıl tarihçi olduğuna dair otobiyografik bir açıklama vermiştir ki bu da onun okuma sevgisi ve tarihe olan ilgisini göstermektedir.

Ailemin teşviki ve benim çalışma eğilimim sayesinde okuma alışkanlığı edineli uzun yıllar oldu. Çocukluğumdan beri benim için bir zevk kaynağı oldu ve ben büyüdükçe çekiciliği de arttı. Gerçekten de, babam tarafından, dikkatimi başka bir yöne çevirirsem ruhuma ve itibarıma zarar vereceği düşüncesiyle yetiştirildim... Farklı derecelerde de olsa birçok edebiyat türü okudum... Özellikle Tarih okudum, geçmiş olayların zevkli bir bilgisini vererek ahlaki eğitime lezzet katıyor, okuyucuyu örneklerin birikmesiyle iyiyi takip etmeye ve kötüden uzak durmaya teşvik ediyor. Böylece yabancı tarihçilerden oluşan bir kitaplık oluşturmak için kendi paramın büyük bir kısmını harcadıktan sonra, boş zamanlarımda İngiltere hakkında gelecek nesillerin dikkatini çekecek her hangi bir şey keşfedilip keşfedilemeyeceğini araştırmaya koyuldum. Eski yapıtlarla yetinmeyerek, az çok var olmayan bilgimi göstermek için değil, geçmişin çöp yığınında kaybolmuş şeyleri zorla gün ışığına çıkarmak için kendi kendime yazma isteği duymaya başladım.

İkinci kitap, Kral Egbert'ten başlayarak, Alfred, Athelstan, Ethelred, Canute ve en son Aziz Edward'a kadar olan krallardan bahsetmektedir. Dönemin çağdaş tarih anlatıları, Athelstan'ın krallığıyla ilgili çok az ayrıntı içerirken, *Gesta Regum Anglorum* kralın yaşamı ve hükümdarlığı hakkında aydınlatıcı bilgi vermektedir. William'ın Athelstan'a olan özel ilgisinin nedeni, bağlı bulunduğu Malmesbury'deki manastırına Anglo-Sakson kral tarafından toprak ve kutsal emanetler hediye edilmesi, öldüğünde ise burada defnedilmesidir (Firth, 2017: 92).

William'ın anlatılarında efsanelere ve şiire de yer verdiğini görmekteyiz. Büyük Alfred bölümüne Alfred'in rüyası başlıklı bir efsaneyle başlanmıştır. Altıncı bölümde, Athelstan'a yazılan bir şiir görmekteyiz.

Of royal race a noble stem	(Kraliyet ırkından asil bir kan)
Hath chased our darkness like a gem.	(Bir mücevher gibi karanlığımızı aydınlatan)
Great Athelstan, his country's pride,	(Ülkesinin gururu, Büyük Athelstan)
Whose virtue never turns aside	(Erdemi asla bir yana bırakmayan;)... (GR, 1847: 97).

Üçüncü kitap, bir giriş ve tamamen Fatih William'a ayrılan tek bir bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmı 1066 Hastings Savaşı ile ilgilidir. Savaş hazırlıkları, müzakereler, tahta çıkışı, çevresindeki insanlar, çocukları, Papa VII. Gregorius, Fatih William'ın paraya olan düşkünlüğü, Canterbury ve York Piskoposlukları, bu tek bölüm içerisinde alt başlıklarla ele alınmıştır.

Dördüncü kitap, bir giriş ve iki bölümden ibarettir. II. William (William Rufus)'ın doğumundan başlayan ilk bölümde, karakteri, soyluların ihanetleri, ağabeyi Robert ile anlaşmaları, İskoçya'ya karşı seferi, ölümü ve Sistersiyen tarikatından bahsedilmiştir. İkinci bölümde, Kudüs Seferi'nden bahsetmektedir. 1095 Clermont Konsili, Papa II. Urbanus'un konuşması ve etkileri, Roma, Konstantinopolis ve imparatorları, Antakya'nın kuşatılması, Kudüs patrikleri, Kudüs'ün ele geçirilmesi, Türklerin ve Sarazenlerin yenilgisi anlatılmaktadır.

William, *Gesta Regum*'da (1847: 229) döneminin tarihini yazmanın risk taşıdığını bilerek, "Öyleyse, eserimin bu dördüncü kitabında, Fatih William'ın oğlu William hakkında söylenebilecek her şeyi öyle bir şekilde anlatacağım ki, ne gerçek acı çeksin ne de prensin haysiyeti gölgelensin" demiştir. William Rufus'un zamanını kaydederken dönemin iyi olmayan olaylarını da ele alacağını 'Bu sayfalara, onun zamanında bu memlekette felâketi veya başka yerlerde şanlı olan, bilgim dâhilinde olan bazı meseleler de eklenecektir' diyerek objektif davranmaya çalıştığını vurgulamıştır.

Beşinci kitap ise önsöz ve I. Henry'yi konu alan tek bir bölümden oluşmaktadır. Henry'nin kral oluşu ve karakter yapısı, karısı Matilda, Prens William'ın boğulması, kızı Matilda ve V. Henry, Normandiya'daki sıkıntılar ve Galler Seferi hakkında bilgi vermektedir.

Yarı Norman yarı Anglo-Sakson olan Malmesburyli William, olayları aktarırken kendi yorumunu da katmıştır. Fetih'i ele alışında, Bede'nin Sakson istilasına ilişkin yorumunu takiben, İngilizlerin maneviyatının bozulduğunu, bunu yeniden canlandırmak için Tanrı'nın seçtiği bir reform aracı olarak güçlü ve enerjik Normanların geldiğini düşündüğü anlaşılmaktadır (Thomson, 2003: 46).

Gesta pontificum Anglorum

Bir diğer önemli eseri olan *Gesta Pontificum Anglorum* (İngiliz Piskoposlarının Tarihi), 12. yüzyılın başlarında Malmesburyli William tarafından yazılmış, İngiltere'nin dini tarihidir. William, *Gesta Pontificum Anglorum*'u, *Gesta Regum* ile aşağı yukarı aynı zamanlarda tamamlamıştır. Burada tarihin ve hagiografinin biraz daha fazla iç içe geçtiği anlaşılmaktadır. Oxford Üniversitesi Magdalen Kolejinde William'ın kendi el yazısıyla cep kitapçığı boyutlarında olan yazma da dâhil günümüze toplam 19 yazma kalmıştır.

M.S. 597'de Aziz Augustinus'un gelişinden, yazıldığı zamana kadar olan dönemi kapsar. *Gesta Pontificum Anglorum*, Bede'nin *Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum*'unu temel alarak başlar. William, erken tarihsel bilgiler için büyük ölçüde Bede'nin çalışmasını temel alırken aynı zamanda Eadmer gibi diğer Orta Çağ tarihçilerinin çalışmaları, Anglo-Sakson Kroniği, piskoposluk listeleri, mektuplar gibi kayıt ve belgeleri de kullanmıştır. William'ın bahsettiği birçok yeri gezdiği ve yerel el yazmalarını kullandığı bilinmektedir.

Bu kitabını yazmaya, İskoçyalı Matilda'nın 1118'deki ölümünden önce başladı ve başladığı çalışmanın ilk versiyonunu yaklaşık 1125'te tamamladı. William, işi üretmek için kapsamlı araştırmalardan, ilk

elden deneyimlerden ve birçok kaynaktan yararlandı. *Gesta Pontificum*, Bede'nin ölümünden sonraki dönem için İngiltere'nin dini tarihine ilişkin en önemli kaynaklardan biridir ve dini tarihle ilgili daha sonraki bir dizi çalışmanın temelini oluşturmuştur. William, Canterbury ve Kent ile başlayarak, ait oldukları eski krallıklara göre bir piskoposluk turu yaptı ve buralarda piskoposları, manastırları ve diğer ilginç özellikleri kaydetti (Barlow, 1979: 17).

Beş kitap şeklinde düzenlenen eserin önsözünde, yazma amacının bilinmeye değer ve hatırlanmasının faydalı olacağına inandığı, imanlı ve iyi yaşama güdüsü olan insanların yaptıklarını anlattığını ifade etmektedir. Birinci kitapta Kent Krallığını ele alır, Canterbury'nin ilk başpiskoposu Aziz Augustinus ile başlamış, daha sonra Rochester Piskoposluğu ile devam etmiştir. William yazdıklarında, kuraklıktan isyan edenlere yağmur yağdırtan azizler gibi mucizelere de yer vermiştir. Bu bölümde Papa Zacharias'ın, İngilizleri daha katı bir hayat yaşamaya çağırdığı ve uymayanların aforoz edilebileceğinden bahsettiğini görmekteyiz. Uyulması gereken kurallar arasında;

- Hayatı incelenmeden önce hiç kimsenin rahip olarak atanmaması gerektiği,
- Kilisede kutsal sözleri ölçülü bir sesle söylemeleri gerektiği,
- Rahiplerin çocukları vaftiz etmek için ücret almamaları gerektiği,
- Keşişlerin laikler arasında yaşamaması gerektiği, gibi kuralları sıralamıştır.

(GP, 2007: 13).

Anlatımında mektuplara da yer vermiştir: 'Mesih'in üyeleri arasında son derece saygı duyulan en kutsal babaya, Başpiskopos / Ethelheard'a, diyakoz Alcuin'e, Mesih'in sevgisiyle selamlar' (GP, 2007: 21).

İkinci kitapta, Doğu Anglia, Essex, Sussex ve Wessex Krallıklarını ele alan William, Londra, Norwich, Winchester, Sherborne, Salisbury, Bath, Exeter ve Chichester piskoposluklarının yanı sıra yirmi üç dini yapı hakkında bilgi verir. Eser, her ne kadar piskoposların yaptıkları ile ilgili olsa da buldukları bölgeler ve günlük yaşamdan izler bulmak mümkündür. Örneğin, Londra piskoposlarıyla başlayan ikinci kitabın giriş bölümünde, bu büyük şehirde yaşayanların zenginliği ve başta Almanya olmak üzere her ülkeden gelen tüccarların mallarıyla dolup taşıdığına dair gözlemleri bulunmaktadır (GP, 2007: 223).

Üçüncü kitapta, York, Lindisfarne ve Durham piskoposlukları dâhil olmak üzere Northumbria Krallığı ele alınmıştır. William, İngiltere'nin kuzeyindeki manastırlar hakkında fazla bir şey bilmediğini kabul ederek, yalnızca Wearmouth ve Whitby'deki manastırları anlatmıştır. Dördüncü de ise, Worcester, Hereford, Lichfield/Coventry, Dorchester/Lincoln ve Ely piskoposluklarını anlattığı Mercia Krallığı ele alınmıştır. William, bu bölgeyi Northumbria'dan daha iyi tanıdığından, bu bölgede on dokuz manastırı anlatabilmiştir. Beşinci kitapta ise William'ın ait olduğu Malmesbury Manastırı'nın tarihi ve kurucusu başrahip Aziz Aldhelm'in hayatı vardır. *Gesta Pontificum Anglorum*, kendi dönemi içerisinde değerlendirildiğinde içerik ve yapı bakımından öne çıkmayı başarmıştır.

Historia novella

Malmesburyli William'ın üzerinde durulması gereken diğer bir eseri, Historia Novella adlı eseridir. Bu eser, Henry'nin Matilda'nın tahta geçeceğini ilk kez ilan ettiği 1126'dan Malmesburyli William'ın ölümüne kadar geçen dönemle ilgilidir. Historia, William'ın daha önceki başyapıtları olan *Gesta Regum Anglorum* (GR) ve *Gesta Pontificum Anglorum*'dan (GP) oldukça kısadır, Kral Stephen'in çalkantılı saltanatının ilk sekiz yılını, kralın rakipleri olan Angevinleri geniş ölçüde destekleyen bir bakış açısıyla anlatır. (Forster, 2018: 23) 1126-1142 yıllarındaki ana olaylara ilişkin anlatımında bazı olaylara da görgü tanığı olmuştur, imparatoriçenin davasına sempati duyduğu, ancak bir yandan da onu eleştirdiği görülmektedir. Bartlett, William'ın Historia Novella'yı kaleme alırken amacının didaktik bir eser ortaya koymak olduğunu ve Kont Robert'ın isteği üzerine yazdığını ifade etmektedir (Bartlett, 2000: 632). Her ne kadar nesnel bir anlatı içinde kalmaya çalışsa da, Kont Robert'a duyduğu bağlılık kullandığı ifadelere yansımıştır.

Historia Novella, üç kitap olarak bölümlere ayrılmıştır. Birinci kitapta, İmparatoriçe Matilda'dan bahsederek 1126 tarihi ile başlamış ve İngiltere için zor günler olduğundan bahsederek 1139 tarihi ile bitmiştir. İkinci kitap, 1139-40 arası Oxford ve Winchester konsilleri, Salisbury piskoposunun ölümü, ülkedeki zor durumları ele almaktadır. Her ne kadar tarafsız yazmaya çalıştığını belirtse de, Stephan

yönetimine karşı oldukça eleştirel yaklaşmıştır. Özellikle adalet olmadığı için başarısız bir dönem olduğunu ve her şeyin kötüye gittiğini vurgular. İngiltere'de her şeyin rüşvete dönüştüğünü; kiliseler ve manastırların artık gizlice değil, alenen satışa açık hale getirildiğini anlatır (GP, 2007: 342). Üçüncü kitapta, 1141 Lincoln kuşatması, Matilda'nın hükümdar seçilmesi, Westminster konsili, 1142 Gloucester Kontu Robert'ın tutuklanması ve ardından serbest kalması, son bölümde ise Matilda'nın kaçıışı konu edilmiştir.

William, bir Matilda yanlısı önyargıya sahip olsa da *Anarşi* olaylarına, dönemine ait bir bakış açısı sağlar. Bununla birlikte, William'ın olayları kayıt altına alırken dengeli bir eleştiri yapma çabasında olduğu, olayları tarafsız olarak sunmak istediği görülmektedir. Ancak, Stephan ve askerlerini açgözlü ve düzensiz olarak tanımlarken (GP, 2007: 330), Gloucesterlı Robert'ı ve askerlerini öngörülü ve ölçülü olarak övdüğünü görmekteyiz (GR, 1847: 322). *Historia Novella*, William'ın ustalık eseri olarak görülmektedir.

Malmesburyli William ve nesnellığı üzerine tartışmalar

William kimi zaman olaylara kendi yorumunu katması, kimi zaman bazı olayları atlaması, kimi zaman da yanlı bir şekilde yazmakla itham edilmiştir. Freeman, William'ı "York Savaşı" olarak kayıtlara geçirdiği anlatının aslında üç farklı zamanda gerçekleşmiş seferleri tek olay olarak yansıtmayı nedeniyle eleştirmiştir (Freeman, 1876: 776).

Gesta Regum'un ikinci kitabında, Danimarka Kralı Swein'in 1013 yılında İngiltere'nin güneydoğusuna ayak basması, önce İngiltere'nin kuzeyini, sonra güneyini ele geçirmesi ve Londra'ya yaptığı saldırı anlatılmaktadır. Bu olayda, William Anglo-Sakson kroniğinden yararlanmıştır. Kronikte (1961: 92), "Oradan (Danimarkalılar) doğuya Londra'ya gittiler ve ordusunun büyük bir kısmı, herhangi bir köprü aramaya zahmet etmedikleri için Thames nehrinde boğuldu. Swein şehre geldiğinde [Londra], vatandaşlar boyun eğmediler, onlara karşı büyük bir cesaretle direndiler, çünkü Kral Ethelred yanlarındaydı" diye yazmaktadır. Daha sonra Londralıların yok olma korkusuyla boyun eğdikleri kaydedilmiştir. William bu olayı uyarlayarak ve kendi yorumunu katarak daha uzun ve renkli bir hikâyeye dönüştürmüştür. Londralıların sadakati ve cesareti ile kralın korkaklığı arasında, kronikte olmayan bir zıtlık çizerek hikâyeye renk katmıştır. Kroniğe göre Londralılar, "kendilerini yok edeceğinden korktukları için" boyun eğiyorlar, William'ın versiyonunda ise Ethelred tarafından terk edildikleri için pes ettiler (Winterbottom, 1995: 171).

Historia Novella, bazı olayları atlaması ya da yanlı açıklamaları nedeniyle Stephen'ın hükümdarlığı için güvenilir bir tarihsel kaynak olarak görülmüştür. Gloucesterlı Robert'ın Blois Hanesi'ne desteğiyle ilgili önemli ayrıntıları atlaması, krala saygısının abartılması, kontun bağlılığını değiştirme gerekçesi ile ilgili yorumları ve Papa II. Innocentius'un bu durumdaki tutumu hakkındaki iddiası şüphelidir. Gloucester Kontunun himayesi ve belki de William'ın Kont Robert'a olan bağlılığı, tarihçinin doğruluğu üzerine çok büyük baskı yaratmış gibi gözükmektedir (Patterson, 1965: 996). Kontun Stephan'a olan sadakat yeminini bozmasına haklı gerekçeler sunması ve onu aklama çabası, William'ın olaylara yorum katarak yanlı yazdığı ile ilgili iddiaları destekler niteliktedir. William'a göre kont, Stephen'a tabi olursa, kız kardeşine ettiği yemine aykırı görünüyordu; ona karşı çıkarsa, kendisi ağır bir şekilde zarar görebilir ve bu durum, kardeşi ve yeğenlerine hiçbir fayda sağlamazdı (GR, 1847: 330).

Sönnesy (2012: 270), William'ın doğruluk ve dürüstlük kavramında, epistemoloji ve retorik etişe boyun eğdiğini düşünmektedir. William hakkında dürüst bir tarihçi olarak bir yargıya varmaya çalıştığımızda, Orta Çağ hakikat kavramlarının retorik, ahlaki ve metafizik yönlerini ve ayrıca epistemolojik yönünün özellikle Orta Çağ versiyonunu aklımızda tutmalıyız. Olayları yıllıklara nazaran daha edebi bir şekilde anlatması ve yorum katarak olaylara açıklık getirmeye çalışması, onun yazarken kullandığı sayısız kaynak ve doğruyu aktarma çabasını göz ardı etmemizi gerektirmektedir. Yaşadığı dönem içerisinde ele alındığında, tarih yazıcılığındaki yeri tartışılmazdır. Ele aldığımız bu eserler tarih yazıcılığı açısından en önemli eserleridir.

Sonuç

Malmesburyli William'ı, sadece din adamı ya da yazar değil aynı zamanda bir tarihçi, bir hagiograf, iyi bir dilbilimci, kütüphaneci ve el yazması toplayan biri olarak değerlendirilebiliriz. 8. yüzyılda Bede, 12. yüzyılda ise William, Orta Çağ İngiltere'sinden günümüze incelenebilecek en önemli eserleri bırakan tarihçi ve ilahiyatçılardır. Geniş bir konu aralığı bulunması ve yazım tarzıyla, eserleri farklı bakış açılarıyla tekrar tekrar incelenmeyi haketmektedir. William'ın iyi bir tarihçi ve edebiyat bilgini olduğu, aynı zamanda kullandığı dil ve anlatı tarzındaki ustalığı yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle Anglo-Norman dönemi incelenirken başlıca kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Orta Çağ araştırmacıları için öne çıkan eserlerinden, *Gesta Regum Anglorum* Angıl ve Saksonların adaya gelişlerinden 1120'ye kadar olan süreci ele almıştır. Özellikle Anglo-Sakson döneminden Anglo-Norman dönemine geçiş süreci için bir el kitabı niteliğindedir. Bu eserinde, krallar, karakter özellikleri ve yaptıkları kaydedilmiş olup, tarih anlatımında ahlaki değerleri öne çıkardığı görülmektedir. *Gesta Pontificum Anglorum* ise Bede'den ilham alarak İngiltere'nin dini tarihini ele almıştır. Bede'den sonraki dönem için, kilise tarihi olarak yazılan en kapsamlı kayıtlar olduğu kabul edilmektedir. 1126-1142 yıllarını kapsayan ve Kont Robert'ın isteği üzerine yazılan *Historia Novella*, kral Henry'nin ölümünden sonra yaşanan Anarşi dönemine tanıklık etmesi nedeniyle oldukça önemli bir eserdir.

Malmesburyli William, bir tarihçinin değerini yükselten pek çok niteliğe sahiptir; öğrenme aşkı, çalışkanlığı, eski ve çağdaş yazmalar hakkında geniş bir bilgisi, ayrıca bunları muhakeme edebilme yeteneği vardı. Zamanının seyahat etme zorluklarına rağmen, birçok yere gidebilmesi, öğrenmeye ve okumaya olan tutkusu, onun tarihe olan özel ilgisiyle birleşince William, bir tarihçi olarak Orta Çağ'a damgasını vurmaktadır. Söz konusu bu özellikleri ile geç antik ve klasik dönem yazarlarına olan derin ilgisi, onu manastırın önyargılarından ve dar standartlarından bağımsız kılmıştır. Kütüphaneciliğinin yanı sıra el yazmalarını toplama ve korumadaki hassasiyeti ile aslında kendisinden sonrakilere çok büyük bir hizmet ulaştırmıştır. Kendisi, ebeveynlerinden birinin Norman, birinin İngiliz olmasının, tarafsızlığının bir garantisi olduğunu iddia etse de, günümüz tarihçileri tarafından kişisel fikirlerini yazdıklarına yansıtması eleştirilmiştir. Yıllıklar gibi dar bilgi veren kaynaklardan, döneme ait ayrıntıları ve düşünce yapılarını öğrenmek zordur. Tarihçiler ve tarih meraklıları, William'a, yıllıklardan çok daha fazla ayrıntı veren anlatıları, belge kullanımına verdiği önem ve akıcı anlatımı nedeniyle çok şey borçludur. Orta Çağ İngiltere tarihini çalışmak isteyen araştırmacılar için Malmesburyli William'ın yazdıkları oldukça önem arz etmektedir. Özellikle William'ın içinde yaşadığı Anglo-Norman dönemini anlamak, onun yazdıkları olmadan çok eksik kalacaktır.

Kaynakça

- Barlow, F. (1979). *The English church 1066–1154: A history of the Anglo-Norman church*. Longman.
- Bartlett, R. (2000). *England under the Norman and Angevin kings 1075-1225*. Clarendon Press.
- Bates, D. (2021). Lives, identities and the historians of the Normans, *Lives, identities and histories in the Central Middle Ages* içinde (ss. 180-203), David Bates ve Julie Barrau (Ed.). Cambridge University Press.
- Claridge, C. (2017). Voices in medieval history writing. *Nordic Journal of English Studies*, 16 (1): 7-40.
- David, C. W. (1920). *Robert Curthose: Duke of Normandy*. Harvard University Press.
- Durant, W. ve A. (1992). *Tarihten dersler*. Çev. Bozkurt Güvenç, Cem Yayınevi.
- Durgun, F. (2017). Ortaçağ Avrupa'sında tarihyazımı: Bede. *Dünyada Tarihçilik: Dönemler/ Okullar/ Yaklaşımlar ve Tarihçiler*, Ahmet Şimşek (Ed.). Pegem Akademi.
- Durgun, F. (2018). Kısalık bilgeliğin ruhudur: Orta Çağ tarih anlatılarında kısalık yöntemi. *Turkish History Education Journal*, Sonbahar, 7(2), 618-631.
- Eyüboğlu, Z. (2002). *Ortaçağ felsefesi*. Pencere Yayınları.
- Firth, M. (2017). Constructing a king: William of Malmesbury and the life of Æthelstan. *Journal of the Australian Early Medieval Association*, 13, 69-92.
- Fisher, M. (2012). *Scribal authorship and the writing of history in Medieval England*. The Ohio State University Press.
- Forster, T. S. (2018). William of Malmesbury and fortuna. *Journal of Medieval History*, 44: 1, 21-38.

- Freeman, E.A. (1876). *The history of the Norman conquest of England: Its causes and its results*. Volume IV, The reign of William The Conqueror, Clarendon Press.
- Genç, Ö. (2011). Ortaçağ Avrupası'nda tarihyazımı çerçevesinde Paul the Deacon ve Lombardların tarihi adlı eseri. *Tarih Okulu*, Eylül-Aralık, XI, 53-73.
- Gillingham, J. (2000). *The English in the twelfth century: Imperialism, national identity and political values*. The Boydell Press.
- Gillingham, J. (2001). Civilizing the English: The English histories of William of Malmesbury and David Hume. *Historical Research*, vol. 74, no.183 (February), 17-43.
- Gransden, A. (1974). *Historical writing in England*. 2 vols. (1974-82), London.
- Haskins, C.H. (1971). *The Renaissance of the twelfth century*. Harvard University Press.
- Hollister, C.W. (2001). *Henry I*, Amanda Clark Frost (Ed.). Yale University Press.
- Kavas, İ. (2022). *Norman hânedânının kuruluşu ve Normanlarda verâset*. İksad Yayınevi.
- Kempshall, M. (2011). *Rhetoric and the writing of history*. Manchester University Press.
- Le Goff, J. (1992). *History and memory*, (Çev. S. Rendall ve E. Claman). Columbia University Press.
- Lopez, T. M. (2017). *Re-writing English identity: Medieval historians of Anglo-Norman Britain*. [Doktora tezi], University of Tennessee.
- Malmesbury, W. o. (1847). *Chronicle of the kings of England by William of Malmesbury (Gesta Regum Anglorum)*, John Allen Giles (Ed.), Northeastern University Library.
- Malmesbury, W. o. (1847). The modern history by William of Malmesbury (Historia novella), *Chronicle of the kings of England: From the earliest period to the reign of King Stephen (Gesta Regum Anglorum)* içinde (ss. 480-536), John Allen Giles (Ed.), Northeastern University Library.
- Malmesbury, W. o. (2007). *William of Malmesbury gesta pontificum Anglorum: The history of the English bishops*. M. Winterbottom (Ed.), Volume One: Text and Translation, Clarendon Press.
- Malmesbury, W. o. (2021). *Chronicle of the kings of England by William of Malmesbury*, Global Grey Ebooks. 31.08.2023 tarihinde <https://www.globalgreybooks.com/chronicle-of-the-kings-of-england-ebook.html>. adresinden erişildi.
- Patterson, R.B. (1965). William of Malmesbury's Robert of Gloucester: A re-evaluation of the historia novella. *The American Historical Review*, Vol. 70, No. 4, July, 983- 997.
- Phillips, J. (2017). William of Malmesbury: Medical historian of the crusades. *Discovering William of Malmesbury* içinde (ss. 129-138), (Ed.) Rodney M. Thomson, Emily Dolmans ve Emily A. Winkler, The Boydell Press.
- Plassmann, A. (2017). Bede's legacy in William of Malmesbury and Henry of Huntingdon, *People, texts and artefacts: Cultural transmission in the Medieval Norman worlds* içinde (ss. 171-192), (Ed.)David Bates, Edoardo D'Angelo ve Elisabeth van Houts, University of London Press; Institute of Historical Research.
- Sonnese, S. O. (2012). *William of Malmesbury and the ethics of history*. The Boydell Press.
- Staunton, M. (2017). *The historians of Angevin England*. Oxford University Press.
- Stein, R. M. (1998). Making history English: Cultural identity and historical explanation in William of Malmesbury and Layamon's Brut. *Text and territory: Geographical imagination in the European Middle Ages* içinde (ss. 97-116), Sylvia Tomasch ve Sealy Gilles (Ed.), University of Pennsylvania Press.
- The Anglo-Saxon chronicle: A revised translation*, (1961). (Ed.) Dorothy Whitelock, David C. Douglas ve Susie I. Tucker, Eyre and Spottiswoode.
- Thomson, R. M. (2003). *William of Malmesbury*. The Boydell Press.
- Thomson, R. M., Dolmans, E. ve Winkler, E.A. (2007). *Discovering William of Malmesbury*. The Boydell Press.
- Winkler, E. A. ve Dolmans, E. (2007). *Discovering William of Malmesbury: The man and his works*. *Discovering William of Malmesbury* içinde (ss. 1-13), The Boydell Press.
- Winterbottom, M. (1995). The "Gesta Regum" of William of Malmesbury. *The Journal of Medieval Latin*, Brepols Publishers, Vol. 5, 158-173.

Etik kurul onayı

Muhtevası sebebi ile bu araştırma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Araştırmacıların katkı oranı beyanı

1. yazar % 60 oranında, 2. yazar % 40 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.